

Отже, дидактична гра – це вид діяльності, залучившись до якої, учні навчаються. Поєднання навчальної спрямованості та ігрової форми дозволяє стимулювати невимушене оволодіння конкретним навчальним матеріалом з географії [1].

На основі аналізу фахових інформаційних джерел нами виокремлено такі психолого-педагогічні умови успішного використання дидактичних ігор у навчальному процесі з географії у 6-8 класах, як: наявність чітко сформульованої мети організації ігрової діяльності, яка має особистісне значення і забезпечує позитивну мотивацію учнів у процесі навчання; регулярність використання різних форм ігрової діяльності; комплексне застосування різноманітних дидактичних ігор на уроках географії.

Протягом останніх 25 років спостерігається постійне підвищення інтересу вчителів географії до ігрових форм навчання, яке прослідковується у зростанні кількості відповідних публікацій у фахових методичних виданнях. При цьому можна виявити певні тенденції. Так, в 1980-х роках частіше використовуються настільні ігри на зразок кросвордів, ребусів, лото, ігрових кубиків, пошти. В той же час з'являється опис ігор-змагань і рольових ігор, але більшість із них пропонується для учнів 6-7 класів, є досить однотипними й мають нечітко прописані правила. В 1990-ті роки помітно збільшується кількість публікацій з описом ігор творчого змісту – змагань і рольових ігор, при чому їхні форми стають більш різноманітними. Зокрема пропонуються такі ігри-змагання, як: «Що? Де? Коли?», «Щасливий випадок», «Зірковий час», «Геобізнес», «Геошанс», «Слідами Робінзона», «Морський бій», «Роза вітрів», «Острів скарбів»; рольові ігри: «Юний менеджер», «Географічний ярмарок», прес-конференція тощо. Практично всі розробки мають чітко сформульовані правила, їх легко використовувати у педагогічній практиці, або за необхідністю, адаптувати до будь-якої теми з географії.

На базі загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва і школи № 1 м. Немирова, нами було проведено анкетування вчителів географії та учнів 6-8 класів. Опитування показало, що до використання дидактичних ігор на уроках учителі ставляться по-різному: одні застосовують їх дуже активно, вважаючи їх результативними, інші перевагу надають класичним формам навчального процесу, без ігрової діяльності. Але учні, навпаки, проявляють жвавий інтерес й дуже полюблять ігри на уроках географії

Отже, дидактична гра – це індивідуальна, групова і колективна навчальна діяльність учнів, що включає в себе елемент суперництва та самодіяльність у засвоєнні знань, умінь і навичок з географії й виступає дієвим засобом набуття досвіду пізнавальної діяльності та спілкування в процесі навчання. Саме дидактичні ігри на уроках географії підвищують ефективність засвоєння навчального матеріалу, урізноманітнюють навчальну діяльність, привносять у неї елемент цікавості. Тому систематичне використання дидактичних ігор на уроках географії в основній школі позитивно впливає на підвищення якості навчальних досягнень учнів та розвиток особистості.

Література

1. Воробйова Р. Географічне виховання учнів у процесі спільної ігрової діяльності / Р. Воробйова // Географія та основи економіки в школі, 2005. – № 5. – С. 21.
2. Кобернік С.Г. Науково-методичні засади географічної освіти в основній школі: монографія / С.Г. Кобернік – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2012. – С. 217-243.
3. Усова Н. Такі різні ігри / Н. Усова // Географія та основи економіки в школі, 2003. – № 6. – С.23.
4. Фаріон Л. Навчальна ігрова діяльність на уроках географії / Л. Фаріон // Географія та основи економіки в школі, 2011. – №7-8. – С.16.

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ШКОЛЯРІВ

*О.В. Ковadlo
Полтава, Україна*

Соціальні перетворення в українському суспільстві докорінно змінили орієнтацію в галузі освіти. Нова освітня філософія визначила головну стратегію педагогічної діяльності: спрямування навчально-виховного процесу на формування духовного світу особистості, утвердження загальнолюдських цінностей, розкриття потенційних можливостей та здібностей дитини. Закономірно, що вимоги до професійної підготовки педагога постійно зростають, підвищується потреба у вчителях, здатних оптимально поєднувати інтелектуальний і моральний розвиток дитини, формувати особистість, що спроможна до адекватної самооцінки, свідомого саморозвитку в контексті економічних і соціальних викликів суспільства.

Одним із найвагоміших комплексних умінь учителя щодо поєднання дидактичних, виховних і розвивальних цілей навчання бачиться вміння оцінювати навчальні досягнення школярів, яке, на нашу думку, передбачає розвиток професійних якостей майбутнього педагога у таких напрямках:

- здатність проаналізувати досягнення дитини відповідно до навчальних стандартів;
- здатність проаналізувати досягнення дитини відповідно до індивідуальної ситуації її навчання, виховання та розвитку;
- здатність узгодити отримані навчальні результати з критеріями оцінювання, адекватно

оцінивши їх у балах;

– здатність сформулювати оцінне судження коректно по відношенню як до самого учня, так і до інших школярів, що причетні до ситуації оцінювання.

Завдання оцінювання полягають не лише в забезпеченні своєрідної освітньої статистики, що відображає рівень опанування певним учнем навчального предмета. З педагогічної точки зору, оцінка вчителем навчальних досягнень дитини сприяє виробленню та об'єктивації в неї самооцінних уявлень, формуванню вміння критично оцінювати і відповідно до цієї оцінки коригувати, планувати свою діяльність. Саме адекватність оцінки вчителя є однією із умов адекватної самооцінки учня, а коректність оцінного формулювання відіграє надзвичайно важливу роль у ставленні дитини до себе та до вчителя, а учнівського колективу – до вчителя як втілення професійних та суспільних ідеалів і до даного учня як особистості.

Проте, як зазначають дослідники [2, с. 4], «у традиційних умовах учень часто не розуміє ні критеріїв, ні еталонів оцінювання, за якими вчитель висловив оцінне судження», і навіть самі вчителі не завжди наділені розвинутою здатністю до об'єктивного вмотивування оцінки і навіть самооцінки.

Вочевидь, така здатність (особливо враховуючи її професійну вагу) повинна формуватися у майбутнього вчителя під час навчання в педагогічному виші і на момент його закінчення відобразитися в такій професійній характеристиці, як готовність до оцінювання навчальних досягнень школярів.

Незважаючи на те, що критерії оцінювання результатів навчальної діяльності з різних предметів мають певні змістові відмінності, готовність учителя до оцінювання має загально професійну структуру і включає три компоненти:

мотиваційний – особистісна налаштованість на здійснення об'єктивного, неупередженого оцінювання, яке, за твердженням О. Біляковської, «передусім передбачає врахування рівня досягнень учня, а не ступеня його невдач; необхідності вдосконалення своїх знань, умінь та навичок» [1, с. 28];

змістовий – наявність належних знань щодо психолого-педагогічних основ контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів, тобто знання об'єктів, мети, цілей, результатів, функцій, критеріїв, видів, форм, методів контролю й оцінювання тощо;

процесуальний – сформованість умінь та навичок організувати процес контролю й оцінювання, аналізувати і корегувати результати цього процесу.

Визначаючи педагогічні умови, за яких така готовність може успішно формуватися під час професійної підготовки у вищій педагогічній школі, ми спиралися на положення середовищного підходу, а відтак, першою із згаданих умов виокремили досконалість оцінного процесу у ВНЗ, що має належне методичне (розробка належних навчально-методичних матеріалів, їхня доступність) та особистісне (професійна майстерність викладачів) забезпечення. Другою педагогічною умовою виступає розширення оцінної практики студентів за рахунок їхнього активного залучення до навчально-оцінної і самооцінної діяльності. Третя умова передбачає розвиток комунікативних умінь студентів у навчальній та позанавчальній взаємодії.

Аналізуючи чинники впливу кожної з цих умов на формування готовності студента до оцінювання навчальних досягнень студентів, ми акцентуємо увагу на нерозривному взаємозв'язку виокремлених вище компонентів готовності при реалізації цих умов. Так, навчально-методичні матеріали, забезпечуючи насамперед змістові аспекти оцінювання, розширюють мовленнєвий потенціал майбутнього вчителя, дають зразок логічного обґрунтування оцінки. Так само діяльність викладача має слугувати зразком не лише в змісті оцінювання, а й у педагогічно виправданих формах його представлення. Оцінна та самооцінна діяльність студентів виступає стимулом формування відповідних моральних засад, процесуальних умінь і навичок, збуджує когнітивну потребу щодо засвоєння змісту оцінних нормативів та більш глибокого і осмисленого опанування наукових основ шкільних предметів. Залучення студентів до активної публічної комунікації вмотивовує вияви моральності, коректності, уважності до особистісних якостей та почуттів іншої людини, сприяє розширенню індивідуальних способів коректного висловлення своєї думки, тобто призводить до самоаналізу і саморозвитку в професійно-комунікативному відношенні.

Таким чином, формування готовності майбутнього вчителя до оцінювання навчальних досягнень школярів бачиться нам комплексним педагогічним завданням, що поєднує в собі як дидактичні, так і виховні аспекти впливу на студента педагогічного вишу – майбутнього вчителя.

Література

1. Біляковська О. Дидактичні вимоги до організації контрольної-оцінювальної діяльності майбутнього вчителя / Ольга Біляковська // Проблеми підготовки сучасного вчителя № 8 (Ч. 2), 2013. – С. 26-32.
2. Осокина С.А. Формирование оценочных умений в процессе профессионально-педагогической подготовки студентов (на материале педагогического колледжа): автореф. дисс. ... канд. пед. наук / С.А. Осокина. – Москва, 2005. – 20 с.